

KONFERENCJE

III Forum Dziedzictwa Kulturowego Bałtyku

Reprezentanci krajów nadbałtyckich, którzy w grupach roboczych i monitorującej zajmują się ochroną dziedzictwa kulturowego Bałtyku, zbierają się co dwa lata na wspólnej konferencji, by podsumować stan prac i wytyczyć kierunki dalszych działań. Trzecie już Forum Dziedzictwa Kulturowego Krajów Nadbałtyckich miało miejsce od 25 do 28 września w Wilnie i odbyło się pod hasłem turystyki kulturowej. Przedstawiono najciekawsze przykłady lokalnych, regionalnych i ponadregionalnych projektów rozwijających turystykę kulturową w rejonie Bałtyku oraz – dzięki zaproszonym gościom – w całej Europie. Odbyły się także seminaria tematyczne przygotowane przez grupy robocze: w takim seminarium dotyczącym historycznych statków wzięli udział dyrektor CMM dr Jerzy Litwin oraz dr Robert Domżał, kierownik Działu Historii Budownictwa Okrętowego CMM, który przedstawił stan zachowania zabytkowych statków w Polsce. Pani Iwona Pomian, kierownik Działu Badań Podwodnych CMM, na seminarium poświęconym morskiej turystyce kulturowej zaprezentowała projekt turystyki wrakowej i jej roli w edukacji morskiej. Z kolei prezes Towarzystwa Przyjaciół CMM, dr Fryderyk Tomala, podał przykład działań tworzących atrakcyjny produkt turystyki kulturowej na podstawie doświadczeń Towarzystwa w aktywizowaniu ruchu turystycznego w latarniach morskich.

W ramach III Forum odbył się także wernisaż wystawy posterowej „Porty Bałtyku”, przygotowanej przez grupę do spraw dziedzictwa nadmorskiego, a zaprojektowanej, podobnie jak poprzednia – „Latarnie Bałtyku” – przez pana Pawła Makowskiego z CMM. W planach grupy, której kierownictwo objął dr Robert Domżał, jest następna ekspozycja, dotycząca ochrony historycznych statków. Wernisaż tej wystawy odbędzie się na następnym, czwartym Forum, którego gospodarzem będzie Narodowe Muzeum Morskie w Sztokholmie.

Konferencja konserwatorów w Amsterdamie

Pracownia konserwatorska w Lelystad wzbudziła duże zainteresowanie uczestników konferencji. Fot. Irena Rodzik

Od 10 do 15 września w Amsterdamie odbyła się X konferencja grupy roboczej ICOM WOAM, zajmującej się badaniami i konserwacją mokrych zabytków archeologicznych pochodzenia organicznego. W konferencji brało udział kilkaset osób z 22 krajów, w tym trzy reprezentantki naszego Muzeum: wicedyrektor, główny konserwator CMM Maria Dyrka oraz pani Irena Jagielska i Irena Rodzik z Pracowni Konserwacji Muzealiów. W programie konferencji znalazły się 42 referaty

i 19 posterów, które podzielono na kilka grup tematycznych: badania i konserwacja drewna archeologicznego, monitoring i zabezpieczanie drewna *in situ*, projekt RAAR dotyczący badań zakopanych pozostałości archeologicznych, problemy okrętu *Vasa* oraz konserwacja innych materiałów organicznych (guma, skóra, kość).

Podczas sesji dotyczącej konserwacji mokrego drewna pani Irena Jagielska zaprezentowała poster „Conservation of the waterlogged wooden shield with remnants of paint layers”, omawiający problemy konserwacji mokrej drewnianej tarczy z przełomu XII i XIII w. z pozostałościami warstw malarskich.

Uczestnicy konferencji mieli możliwość zwiedzenia pracowni konserwatorskiej w miejscowości Lelystad, gdzie są dokumentowane, zabezpieczane, konserwowane i udostępniane zabytki wydobyte z mokrego środowiska. Sposób ich wystawienia wzbudził pewne kontrowersje wśród obecnych na konferencji fachowców, zgodzono się jednak, że pozwala on na pokazanie zwiedzającym bardzo dużej ilości różnorodnych obiektów, które najczęściej zalegają w magazynach.

ARCHEOLOGIA PODWODNA

Poligon badawczy nr 1

Dział Badań Podwodnych CMM rozpoczął we wrześniu prace nad weryfikacją danych sonarowych uzyskanych przez statek badawczy Instytutu Morskiego „Imor”. Realizowane są one w ramach projektu MACHU, finansowanego ze środków UE, a prowadzone będą także w październiku. Poszukiwania koncentrują się w rejonie portu gdańskiego, określanym jako poligon badawczy nr 1. Prace mają na celu rozpoznanie i interpretację archeologicznych stanowisk podwodnych z zamiarem wytypowania miejsc do ochrony konserwatorskiej.

Katastrofa sprzed 222 lat

27 września 1785 roku silny sztorm zatopił na wysokości rybackiej wioski Dębki brytyjski żaglowiec z ładunkiem żelaza. Wieść o zatopionym statku przetrwała w opowieściach miejscowych rybaków, przypominanych zwłaszcza, gdy porwała się kolejna sieć zaczepiona o leżącą na dnie przeszkodę. Dr Michał Woźniewski, ichtiolog i płetwonurek, postanowił zweryfikować legendę i przeszukując miejsca zaczepów, zlokalizował wrak. Od 1995 roku pracowała na nim systematycznie przez cztery kolejne sezony badawcze ekipa archeologów-płetwonurków CMM, odkrywając wiele unikatowych na skalę światową zabytków. Dzięki znalezieniu dzwonu statku z jego nazwą oraz miejscem i datą budowy „*General Carleton of Whitby 1777*” można było, równoległe do prac archeologicznych, przeprowadzić badania źródła historycznych. Powstały już liczne opracowania, nie tylko polskie, ale i brytyjskie oraz amerykańskie, gdyż znaleziska na wraku wzbudziły ogromne zainteresowanie. Obecnie dr Waldemar Ossowski, kierownik badań archeologicznych na *Generale Carletonie*, przygotowuje monografię wraku, w której zebrane zostaną wyniki prac naukowców zaangażowanych w eksplorację, analizę, konserwację i interpretację pozostałości po katastrofie sprzed 222 lat.

Spotkanie w Hamburgu

Zbliża się setna rocznica budowy *Daru Pomorza* – oddziału CMM cieszącego się najwyższą frekwencją zwiedzających. Żaglowiec zbudowany został w 1909 roku w hamburskiej stoczni Blohm&Voss, która – wbrew ogólnoeuropejskiemu kryzysowi w okrętownictwie – nadal pracuje i jest jedną z największych niemieckich stocznii. Stąd też inicjatywa przewodniczącego Rady Muzeum, pana prof. dra hab. Bolesława Mazurkiewicza, by do organizacji urodzin *Daru* zaprosić stocznnię, w której powstał. Prof. Mazurkiewicz z dyrektorem CMM drem Jerzym Litwinem udali się z wizytą do Hamburga, gdzie przyjęci zostali przez dyrektora zarządzającego stoczni Blohm&Voss, który wyraził zainteresowanie projektem i obiecał przedstawić w najbliższej przyszłości możliwy zakres zaangażowania tego przedsiębiorstwa w uroczystości rocznicowe.

Dr Litwin spotkał się także z prof. Peterem Tammem, znanym niemieckim kolekcjonerem i właścicielem prywatnego muzeum morskiego, obecnie pracującym nad stworzeniem Międzynarodowego Muzeum Morskiego w Hamburgu. Rozmawiano o projekcie zorganizowania w CMM ekspozycji na podstawie imponujących zbiorów prof. Tammy.

Zakończenie prac nad projektem MarMuCommerce

Wrzesień był ostatnim miesiącem realizacji współfinansowanego z funduszy UE projektu MarMuCommerce, zintensyfikowano więc działania nad sfinalizowaniem podjętych prac. W dniach 9-11 września spotkano się w Tarenzie, gdzie m.in. uczestniczono w uroczystym otwarciu Muzeum Rybołówstwa. Pomimo sięgającej kilku tysięcy lat tradycji rybołówstwa i akwakultury nie było dotąd w tej części Włoch muzeum im poświęconego, udało się je stworzyć dopiero w ramach międzynarodowego projektu. Ponowne spotkanie miało miejsce w Niemieckim Muzeum Żeglugi w Bremerhaven w dniach 23-25 września. Wówczas też dokonano oficjalnego zamknięcia projektu, przy czym jeden z jego efektów – wirtualna ekspozycja o europejskim dziedzictwie morskim – swoją premierę mieć będzie w październiku, na konferencji Międzynarodowego Kongresu Muzeów Morskich na Malcie.

Brytyjski doradca w CMM

17 i 18 września gościł w CMM pan Dieter Hopkin, brytyjski doradca d/s muzeów i dziedzictwa z Leeds. W trakcie spotkania z dyrektorem CMM drem Jerzym Litwinem zasięgnął informacji na temat ogólnego stanu muzealnictwa w Polsce oraz zwiedził główną siedzibę CMM w Spichlerzach na Ołowiance i statek-muzeum „Sołdek”, oprowadzany przez panią Jadwigę Klim.

REALIZACJE

Pierwszy etap remontu Żurawia zakończony

Elewacja Żurawia od strony Szerokiej po remoncie. Fot. Bernadeta Galus

Prace nad remontem najstarszej siedziby CMM przebiegają zgodnie z harmonogramem. Zakończony został pierwszy etap prac, w którym czyszczeniu, rekonstrukcji ubytków i konserwacji poddana została elewacja od strony ulicy Szerokiej. Obecnie rusztowania otaczają wieżę Żurawia od strony Motławy, trwają też prace wewnątrz drewnianego wyciągu.

Wystawa w Janowcu

W Muzeum-Zamku w Janowcu, Oddziale Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym, otwarto wystawę fotograficzną „Życie między dwoma brzegami”, złożoną w głównej mierze z fotografii ze zbiorów CMM. Wystawa pokazuje świat, który już odszedł w przeszłość: nadwiślańską kulturę wodniacką, klimat dawnego życia w harmonii z naturą, kiedy rzeka była miejscem pracy i jedną z dróg transportu. Co ciekawe, prezentowane zdjęcia, wykonane w latach 1970. i 1980. na potrzeby tworzonego zbioru tradycyjnych łodzi wiślanych, który później stał się podstawą ekspozycji w Muzeum Wisły, tczewskim Oddziale CMM, miały przede wszystkim charakter dokumentacji technicznej. Po trzydziestu latach, gdy zamknięto większość przepraw wiślanych, a tradycyjne szkutnictwo stało się zawodem wymierającym, fotografie te zyskały wartość dokumentu historycznego.

W TVP o astronawigacji

Kolekcja instrumentów nawigacyjnych CMM wzbudziła zainteresowanie autorów magazynu „Cała naprzód”, realizowanego przez zespół TVP 3 – Oddział Szczecin. 14 września gościli w Spichlerzach na Ołowiance, gdzie pani Janina Rutkowska z Działu Historii Żeglugi i Handlu Morskiego udzieliła wywiadu na temat astronawigacji do XVIII wieku, połączonego z demonstracją obsługi dawnych przyrządów nawigacyjnych.

ZAPROSZENIE

Obchody Roku Conradowskiego

20 października, z okazji 150. rocznicy urodzin Józefa Conrada-Korzeniowskiego, odbędzie się w CMM szereg imprez, na które serdecznie zapraszamy nie tylko miłośników literatury. Głównym organizatorem Dnia Conradowskiego jest Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Gdańsku, a w programie znalazły się: konferencja „Joseph Conrad – człowiek, emigrant, artysta” (w godz. 9:00-15:00) w sali konferencyjnej CMM w Spichlerzach na Ołowiance, otwarcie wystawy malarstwa Elżbiety Tęgowskiej pt. „Iść za marzeniem” o godz. 16:30 w budynku Składu Kolonialnego oraz przedstawienie „Jądro ciemności” o godz. 18:00 na statku-muzeum „Sołdek”, gdzie ponadto po spektaklu, do godz. 22:00, będzie miało miejsce mobilne czytanie prozy Conrada.

Tego samego dnia o godz. 18:00 na pokładzie statku-muzeum „Dar Pomorza” odbędzie się premiera spektaklu Stowarzyszenia Inicjatyw Artystycznych „Lord Jim – proces” w wykonaniu aktorów Teatru Wybrzeże i Teatru Miejskiego w Gdyni. Przedstawienie to będzie można jeszcze obejrzeć w pięć kolejnych poniedziałków, o godz. 10:00 i 11:00.

Nature morte

Z okazji 300-lecia urodzin słynnego przyrodnika Karola Linneusza, autora „Systema naturae”, 25 października o godz. 17:00 w Spichlerzach na Ołowiance otwarta zostanie wystawa szwedzkiego artysty Michela Östlunda pt. *Nature Morte*, zorganizowana przez Konsulat Generalny Szwecji we współpracy z CMM. W trakcie wernisażu odbędzie się polskie prawykonywanie utworu „Carol Linneus Memoriam” z muzyką gdańskiego kompozytora Marka Czerniewicza, z udziałem Chóru Mieszczan Gdańskich pod dyrekcją Moniki Kaźmierczak.

Sprawni Inaczej o morzu

Już po raz czwarty zorganizowana zostanie w CMM ekspozycja prac niepełnosprawnych artystów, zainspirowanych tematyką morską. Tym razem zaprezentowane zostaną prace stworzone na warsztatach terapii zajęciowej prowadzonych przez Fundację „Sprawni Inaczej”. Na wernisaż zapraszamy do Spichlerzy na Ołowiance 29 października o godz. 14:00.